

درس سوم با هدف آموزش جملات سؤالی و نحوه‌ی منفی کردن فعل ماضی و مضارع تهیه شده است. در متن درس نیز این دو موضوع به نحوی جاسازی شده که دانش آموز با خواندن متن و دقت روی عبارات، آن را به خوبی درمی یابد و یاد می‌گیرد. متن درس نیز از روایتی تاریخی گرفته شده که مضمون آن نحوه‌ی رفتار پیامبر(ص) با دخترکی چوپان است. بدیهی است که در متن اصلی تغییراتی داده شده تا بتواند به صورت متن درسی در کتاب مورد استفاده قرار گیرد. بهره‌گیری از واژه‌ها و ساختارهای به کار برده شده در قرآن و متون روایی در کنار بهره‌گیری از مضامین مناسب اخلاقی در این متن نیز مدنظر بوده است.

در قسمت قواعد نیز آموزش نحوه‌ی به کارگیری ادوات پرسشی در جمله و همچنین منفی کردن فعل مورد توجه قرار گرفته است. روش آموزش قواعد نیز همچون دروس دیگر براساس روش داستانی و نمایشنامه‌ای است که معلم توانا و هنرمند با ابتکاراتی که خود در بیان موضوع به کار می‌گیرد می‌تواند به جذابیت و زیبایی کار بیفزاید.

در قسمت تمرینات نیز سعی شده با آوردن تمرینات متنوع و جذاب، آموزش‌های مناسب به مخاطبان ارائه شود. این تمرینات به گونه‌ای طراحی شده که تمامی اهداف مورد نظر را پوشش می‌دهد.

واژه‌ها و ساختارهای قرآنی و روایی متن

تعدادی از واژه‌ها و عباراتی که در قرآن و متون روایی به کار رفته‌اند عبارت‌اند از :
 سمعت، أعمل، خرجت، صوتاً، أقدر، نعجة، ذهبت، أكل، جاء، سرق، رجعت، ضرب، الذئب، وصل، نظر، ندم، كثيراً، إن خدمکم إخوانکم، عمل، و ...

پیش‌نیازهای آموزشی

پیش از ورود به قسمت «کلید طلایی» از آموخته‌های دانش‌آموزان در سال اول استفاده می‌کنیم و جملات سؤالی را با بچه‌ها کار می‌کنیم. دانش‌آموزان در سال اول با نحوه‌ی به کارگیری «من» و «ما» و «هل» در جملات استفهامی آشنا هستند و می‌دانند که هریک، برای سؤال از چه چیزهایی به کار می‌رود و لذا به عنوان مدخل ورودی، قدری با این کلمات و جملات پرسشی کار می‌کنیم تا بچه‌ها با

فضایی که می‌خواهند وارد شوند، آشنا شوند :

ماهذا؟	ما ذلك؟	هل هذا كتاب؟	و ...
من هذا؟	من ذلك؟	هل تلك نافذة؟	

سپس با بیان جملاتی از قبیل: **يذهب الطالب إلى المدرسة.** از دانش‌آموزان می‌پرسیم: **مَنْ يذهب إلى المدرسة؟ ...** حال اگر بخواهیم بپرسیم: دانش‌آموز کجا می‌رود؛ از چه اداتی استفاده کنیم؟! و یا ...
آماده سازی ذهنی دانش‌آموز برای ورود به بحث می‌تواند به تسهیل فرایند یادگیری مطالب کمک کند.

در مورد منفی کردن فعل‌های یک جمله نیز می‌توانیم برای آماده سازی ذهنی دانش‌آموزان جملاتی را به عربی بگوییم:

كتب الطالب دروسه.
يلعب الطفل في الساحة.

و از بچه‌ها بخواهیم در مورد منفی کردن این جملات تأمل کنند!

مراحل تدریس

۱- بیان داستان متن

پیش از این گفتیم که برای آماده سازی فضای ذهنی دانش‌آموزان و آسان‌تر کردن مرحله‌ی ترجمه‌ی متن مناسب است که معلم در جلسات آغازین به توضیح و تفصیل داستان و یا موضوع متن درس بپردازد و جزئیات بیشتری را که امکان آوردن آن‌ها در متن درس نبوده بیان کند تا بچه‌ها با فهمیدن موضوع درس و قرار گرفتن در حوادث داستان راحت‌تر بتوانند، عبارات عربی را دقیق ترجمه کنند. اما با گذشت ۱-۲ درس اگر تشخیص دادیم که دیگر نیازی به این کار نیست، می‌توانیم از بیان و توضیح فارسی متن درس چشم‌پوشی کنیم و تلاش نماییم همین موضوع را با جملات بیشتر و تفصیل افزون‌تر به زبان عربی بیان کنیم. این کار در صورتی مثمر خواهد بود که معلم محترم پیش از ورود به کلاس، متن درس را تمرین کند و برای خود جملات بیشتری را تهیه نماید و در صورت

لزوم عباراتی را با حروف بزرگ تر روی برگه‌ای بنویسد و یا تصاویری را تهیه کند و سپس دقایقی را برای بچه‌ها پیرامون متن درس به عربی توضیح دهد. این کار توانایی فهم شنیداری مخاطبان را دوچندان می‌کند. آن‌چنان که در مورد درس دوم گفتیم استفاده از نوار کاست برای این قسمت می‌تواند بسیار مفید و ثمربخش باشد.

۲- قرائت متن درس برای ترجمه‌ی ساده

به توضیحات قبلی در ذیل همین عنوان مراجعه شود.

۳- توجه به «عبارات هدف» در متن درس

پس از آن که دانش‌آموز با محتوای متن آشنا شد و قرائت آن را نیز انجام داد و ترجمه‌ای ابتدایی از متن توسط او صورت گرفت از او می‌خواهیم جملات سؤالی و منفی را پیدا کند و هر کدام را در جدولی جداگانه بنویسد. او برای جملات سؤالی حتماً به عبارتهایی مانند: ماذا أعمل؟ هل تقدرین علی عمل؟ این ذهبت؟ و ... اشاره می‌کند و برای جملات منفی به عباراتی از قبیل: ما غفلت! ما کسلت! لا تعملین! و ... اشاره خواهد نمود. پیدا کردن جملات کلیدی متن را می‌توانیم به مسابقه بگذاریم و از گروه‌های کلاس بخواهیم که این کار را انجام دهند.

۴- قرائت و ترجمه‌ی کامل متن درس

برای این قسمت به توضیحات آورده شده در دو درس قبلی مراجعه کنیم!

۵- جملات سؤالی و منفی

پیش از ورود به مبحث «کلید طلایی» لازم است قدری در مورد جملات سؤالی و منفی با دانش‌آموزان تمرین کنیم. برای این کار با استفاده از ادواتی از قبیل «من، ما، هل» که دانش‌آموزان با آن آشنا هستند، جملاتی را می‌سازیم و از گروه‌ها پاسخ آن‌ها را می‌طلبیم:

من هو؟ هو طالب.

ما هذا؟ هذا قلم.

ما تلك؟ تلك نافذة.

هل هذا دفتر؟ نعم؛ هذا دفتر.

هل ذلك جدار؟ لا، ذلك بابٌ

و.....

دقایقی از وقت کلاس را به همین ترتیب می‌گذرانیم و سعی می‌کنیم همه‌ی بچه‌ها در این پرسش و پاسخ شرکت کنند.

در مرحله‌ی دوم کار خود را با جملات منفی آغاز می‌کنیم:

هل ذهب الطالب؟ نعم؛ ذهب الطالب.

هل كتبت؟ لا؛ ما كتبت! (نعم؛ كتبت!)

هل يلعب الطفل؟ لا؛ لا يلعب الطفل! (نعم؛ يلعب الطفل!)

شاید در مورد جملات منفی دانش‌آموزان با نحوه‌ی به‌کارگیری «ما» و «لا» به خوبی آشنا نباشند که در این جا فقط به عنوان مقدمه و به منظور آشنا شدن با فضای جملات سؤالی و منفی این تمرینات را انجام می‌دهیم و کار اصلی را به زمان آموزش «کلید طلایی» موکول می‌کنیم. اگر احساس کردیم تمرین منفی کردن فعل در این مرحله مناسب نیست، تنها به تمرین کردن با استفاده از دو واژه‌ی «نعم» و «لا» اکتفا می‌کنیم و کار اصلی را به وقت خودش احاله می‌دهیم:

هل هذا كتاب؟ نعم!

هل تلك سفينة؟ لا!

و...

۶- درک مفهوم درس

به توضیحات این قسمت در دروس پیش مراجعه شود.

۷- آموزش کلید طلایی

همان‌طور که گفتیم آموزش قواعد در این کتاب با روش نمایشی و با زبان قصه و روایت مطرح شده و بر محور تقویت قوه‌ی استنباط و اکتشاف دانش‌آموزان طراحی شده است. لذا به منظور تحقق این امر، لازم است در مورد مسائل ذیل قدری تأمل کنیم و در صورت نیاز به تقویت این توانایی‌ها در خود پردازیم:

۱- مدخل (نحوه‌ی ورود به بحث)

معلم کتاب عربی در کنار توانایی‌های موردنیاز، لازم است بتواند قصه‌گو و روایت پرداز خوبی هم باشد. لذا باید بتواند با توجه به حال و هوای مخاطبین خود، مدخل مناسبی برای ورود به قصه پیدا کند! در این راه توجه به نحوه‌ی جذب دانش‌آموزان به شنیدن مطلب و فضا سازی مناسب برای ورود به موضوع بسیار مهم است. به مثال‌های ذیل توجه کنیم:

① بچه‌ها! امروز می‌خوام یک خاطره از دوره‌ی دانش آموزی خودم براتون تعریف کنم ... ما اون موقع خیلی مشتاق درس و بحث و کتاب بودیم ... درسامون رو به صورت نمایشنامه درمی‌آوردیم و تو کلاس اجرا می‌کردیم ... امروز هم می‌خوام مثل گذشته به خاطره‌ای براتون بگم که خیلی بامزه است ... بله ... به روزی تو کلاس قرار بود نمایشنامه اجرا کنیم ...

② آی قصه قصه قصه! ... بچه‌ها گوشاتون رو وا کنین که می‌خوام به داستان دیگه براتون بگم ... امروز هم نوبت به قصه است ... آره ...! جونم براتون بگم که روزی روزگاری توی به مدرسه خبرهایی بود ... بابا عربی می‌خواست به داستانی تعریف کنه که مربوط به موضوع درس اون روز بود ... بله ...

③ و ...

نحوه‌ی ورود به قصه می‌تواند شکل‌های مختلفی داشته باشد ... اما در همه‌ی این‌ها به نظر می‌رسد قصه‌گو اگر زبان محاوره‌ای و معمولی را رعایت کند برای بچه‌ها خوش‌آیندتر است. استفاده از تصویر نیز می‌تواند به جذاب‌تر کردن قصه کمک کند.

۲- بال و پر دادن به موضوع

معلم توانا علاوه بر مطالبی که در کتاب آمده باید بتواند با توجه به مقتضیات کلاس و حال و هوای دانش‌آموزان، فضاهای دیگری را نیز ایجاد کند. گسترش دامنه‌ی بحث می‌تواند به جذاب‌تر شدن و واقعی‌تر نشان دادن موضوع کمک کند. به عنوان مثال در داستان این درس زمانی که از عصبانیت معلم صحبت به میان می‌آید، می‌توانیم فضای جدید ذیل را نیز به اصل داستان اضافه کنیم؛ ... اما بچه‌ها ... با این که آقا معلم (و یا خانم معلم) خیلی عصبانی بود اما در این حال و هوا به دنبال راهی می‌گشت که بچه‌ها مطالب خوانده شده را دوباره به یاد بیارند. لذا به طرف تابلو رفت و گوشه‌ای از تابلو را انتخاب کرد و آن را به دو قسمت تقسیم کرد. در یک قسمت این جمله‌ها را نوشت؛

هل هذا کتاب؟

هل هذه نافذة؟

هل ذلك قلم؟

هل تلك محفظة؟

و در قسمت دیگر نوشت :

من هو؟

أين تذهب؟

متى تَرجع؟

...

[او می‌خواست با این جملات، نحوه‌ی پاسخ به سؤالات را به یاد بچه‌ها بیندازد و نیز نحوه‌ی منفی کردن را به خاطر آن‌ها بیاورد!]]

دوباره معلم رو کرد به بچه‌ها و همان سؤالات اولیه را تکرار کرد : مَنْ صَرخ؟ و ... اما مثل این که تقدیر این گونه بود که بچه‌ها چیزی را به یاد نیاورند و آن حوادث و مسائل اتفاق بیفتند! ...

معلم خوش ذوق و هنرمند می‌تواند چنین دخل و تصرفاتی را در اصل داستان ایجاد کند تا فضای داستان با موضوع درس و روحیات و خلیقات دانش‌آموزان هرچه بیشتر منطبق شود.

۳- تغییر لحن و صوت

از آن‌جا که در هر داستان شخصیت‌های مختلفی هستند که ایفای نقش می‌کنند، معلم توانا باید این توانایی را داشته باشد که با اندکی تغییر در صوت و لحن خود، با شخصیتی که می‌خواهد از زبان او سخن بگوید، هماهنگ شود. این تغییر لحن و تغییر نقش، فضای کلاس و داستان را از حالت خشک و بی‌روح درمی‌آورد و توجه مخاطبین را نیز دوچندان می‌کند. داستان‌های درس به گونه‌ای است که بیشتر آن‌ها این امکان را ایجاد می‌کنند که بتوان داستان را به صورت عملی و نمایشی اجرا کرد. به این معنی که پیش از شروع درس، معلم شخصیت‌های موردنیاز را انتخاب می‌کند و آن‌ها با شخصیت‌های خود آشنا می‌شوند، گفت‌وگوها را می‌خوانند و چندین بار تمرین می‌کنند و سپس در موعد مقرر در کلاس برای بچه‌ها اجرا می‌کنند. و لذا موضوع تغییر لحن و صوت آن جایی به کار می‌آید که معلم بخواهد خود در چندین نقش ایفای مسؤولیت کند!

۴- تغییر مناسب حرکات بدن

اگر معلم بخواهد خودش به تنهایی نمایش را اجرا کند، در کنار تغییر لحن به تغییرات مناسب در

حرکات بدن نیز نیازمند است. در هنگام اجرای نمایش معلم باید بتواند در فضای کلاس حرکت کند و نگاه خود را به تک تک بچه‌ها بیندازد، گویی که مخاطب اصلی آن‌ها هستند و از دست و چشم در مواقع مناسب بهره بگیرد. توقف در یک مکان و عدم تحرک لازم به ایجاد فضای رکود و خستگی و دلزدگی کمک می‌کند. هر چقدر بتوانیم روح و ذهن دانش‌آموز را به کلاس و موضوع درس جلب کنیم، موفقیت ما در انتقال مفاهیم و مطالب درسی دوچندان خواهد شد. دانش‌آموزی که عملاً مشاهده کند که معلم چگونه دقت و انرژی و شور و نشاط دارد و چگونه در کلاس حاضر می‌شود و با چه همت و اشتیاقی به تدریس مشغول می‌شود، بی‌شک تأثیر می‌پذیرد و او نیز در این نشاط و فعالیت مشارکت می‌کند.

۵ - بهره‌گیری از فرصت‌های آموزشی

همه‌ی این تلاش‌ها و شور و شوق و بازی و قصه و ... برای آن است که دانش‌آموز مطلبی را یاد بگیرد و به خاطر بسپارد و از آن استفاده کند. استفاده از این روش‌ها هم از آن رو توصیه می‌شود که فرآیند یادگیری را تقویت می‌کند و مخاطب را به فراگیری بهتر تشویق می‌کند. این که گفته می‌شود توجه به این گونه مسائل از قبیل بازی و عکس و قصه و نمایش شاید دانش‌آموز را از موضوع اصلی دور کند، در زمانه‌ی حاضر حرف درستی نیست! تلاش ما آن است که در عین ناباوری و غوطه‌ور شدن در فضایی از بازی و سرگرمی و قصه، نکات مورد نظر را در ذهن مخاطبین جاسازی کنیم. بنابراین معلم توانا در اثنای اجرای نمایش - چه از سوی خود و چه به صورت جمعی از سوی دانش‌آموزان - هر زمانی که مناسب تشخیص داد باید فرصت را برای تمرین روی موضوعی که پیرامون آن صحبت شده غنیمت بشمرد و دقایقی از وقت را به مسابقه و پرسش و پاسخ روی موضوع درسی اختصاص دهد و سپس دوباره به بقیه‌ی قصه و نمایش بپردازد.

در مورد نحوه‌ی اجرای کلید طلایی درس سوم نیز با توجه به مطالبی که پیش از این گفته شد، شروع به آموزش مفاهیم و مطالب مطرح شده می‌کنیم. همان‌طور که گفته شد معلم می‌تواند خود به تنهایی اجرای نمایش را به عهده گیرد و در این زمینه او خود باید نقش‌های مختلف را با تغییر صدا و لحن و حرکات ایفا کند و یا آن که اجرای درس بر اساس یک برنامه تنظیم شده به عهده‌ی چند نفر از دانش‌آموزان گذاشته شود و مطالب مورد نیاز مطرح شود. نکته‌ای که نباید فراموش کنیم آن است که نحوه‌ی اجرا و جمله‌ها و گفته‌ها و حوادث و مسائلی که در اثنای موضوع اتفاق می‌افتد، چیزی بسته و از قبل تعیین شده و ثابت نیست. معلم فاضل می‌تواند با توجه به تجربیات و توانایی‌ها و مقتضیات

زمانی و مکانی مطالبی را کم و زیاد کند، موضوعی را حذف و یا اضافه کند و ... به عبارت دیگر مطالب گفته شده در «کلید طلایی» به معنی آخرین سخن و تنها روش مناسب نیست. روش‌های مطرح شده می‌تواند با تغییراتی متناسب با حال و هوای مدرسه و دانش‌آموزان مناسب‌تر شود و لذا این معلم توانا است که با تشخیص درست می‌تواند راه و روش بهتر را برگزیند. چیزی که مهم است و کتاب در بی تحقیق آن است این نکته است که مفاهیم و موضوعات و متن و ... با روشی اکتشافی توأم با بازی و سرگرمی و ... انجام گیرد تا مخاطب احساس شغف و شادی و نشاط بیشتری در فرایند یادگیری احساس کند و ذهنیت سنگینی و دشواری آموزش عربی از ذهن او زوده شود.

نکته: در اثنای حل تمارین و یا هر زمان دیگری که معلم تشخیص می‌دهد لازم است مضارع مستقبل نیز به دانش‌آموزان گوشزد شود. دانش‌آموزی که موضوع فعل را یاد گرفته، ماضی و مضارع و امر را می‌شناسد و نحوه‌ی منفی کردن فعل را می‌داند، بسیار آسان خواهد بود که به او بگوییم اگر بخواهی از آینده صحبت کنی یکی از دو حرف «س» و یا «سوف» را قبل از فعل مضارع بیاور: **یکتب = می‌نویسد سیکتب، سوف یکتب = خواهد نوشت!**

آموزش مضارع مستقبل و یادگیری آن نیز منوط به تکرار و تمرین فراوان است و لذا معلم توانا پس از گوشزد کردن این نکته به بازی و سؤال و جواب می‌پردازد و گروه‌های کلاسی را فعال می‌کند و به آن‌ها مثلاً فعل ماضی می‌دهد (کتب، ذهب، جلس و ...) و از آن‌ها فعل مستقبل را طلب می‌کند تا از سویی از فعل ماضی به ساختن مضارع بپردازند و در مرحله‌ی دوم با آوردن علامت استقبال، فعل موردنظر را بسازند. همچنین در ادامه‌ی این سؤال و جواب، معلم فعل‌هایی (ماضی، مضارع، امر، منفی، مستقبل) را به فارسی می‌گوید و گروه‌ها این فعل‌ها را به عربی برمی‌گردانند.

پیش از شروع هر درس لازم است بدانیم که اهداف رفتاری و عاطفی هر درس چیست؛ به عبارت دیگر دانش‌آموز پس از فراگیری این درس به کجا باید برسد و چه نکاتی را یاد بگیرد؛ با دانستن این مطلب می‌توانیم پس از پایان هر قسمت به ارزش‌یابی آموخته‌ها بپردازیم تا بدانیم تا چه اندازه اهداف موردنظر محقق شده است. به عنوان مثال در مبحث «کلید طلایی» اهداف رفتاری موردنظر نحوه‌ی «منفی کردن فعل» و «سؤالی کردن جمله» است و لذا برای اطمینان یافتن از تحقق این امر، می‌توانیم در پایان با انجام یک مسابقه‌ی گروهی به ارزیابی این امر اقدام کنیم.

اهتمام به اهداف رفتاری در هر قسمت (متن، قواعد، الدراسات القرآنیة، ترجمه‌ی تصویری) و دانستن این نکته که آیا دانش‌آموز مطالب کلیدی و موردنیاز را یاد گرفته یا نه، می‌تواند نقش مهمی در نحوه‌ی تدریس و نوع کارکرد و دانستن نیازهای دانش‌آموز ایفا کند.

تمارين

التمرین الأول

هدف از این تمرین، فهم بهتر متن و مراجعه‌ی دوباره به آن و دقت روی مفاهیم و عبارات متن است. همان‌طور که قبلاً نیز گفته شد برای تحقق این امر لازم است علاوه بر این سؤالات، سؤالات دیگری را نیز طرح کنیم و به همین نحوی که در این تمرین آمده از بجه‌ها جواب آن‌ها را بخواهیم. جواب سؤالات می‌تواند به شکل تشریحی هم باشد که این کار مستلزم آن است که دانش‌آموزان متن را خوب خوانده باشند و بتوانند خود با جملاتی که می‌سازند، جواب سؤالات را بدهند.

التمرین الثاني

هدف از این تمرین، ممارست در نحوه‌ی پاسخ‌گویی به جملات سؤالی است. جملات سؤالی در این تمرین با ادوات مختلفی آمده تا هنگام پاسخ نیز دانش‌آموز با فهم دقیق سؤال به جواب مورد نظر برسد. دانش‌آموز یاد گرفته که در پاسخ سؤالاتی که با «هل» و یا «أ» همراه هستند باید از «نعم» و یا «لا» استفاده کند و در جواب سؤالاتی که با ادوات دیگر همراه است؛ مانند «أین»، «متی»، «لماذا» و ... باید به معانی این ادوات دقت کند و با توجه به این ادوات، پاسخ مورد نظر را در یابد. به عنوان مثال اگر سؤالی با «متی» شده در جواب باید «زمان» را مطرح کند و با اگر با «أین» شروع شده در جواب باید واژه و یا عبارتی بیاید که کجایی موضوع را نشان دهد.

برای این که دقت دانش‌آموزان را در پاسخ‌گویی افزایش دهیم و به آن‌ها نشان دهیم که در هنگام جواب‌دادن باید امری که مورد سؤال قرار گرفته، مدنظر قرار گیرد جملاتی از قبیل عبارات ذیل را می‌آوریم و جواب صحیح را از آن‌ها می‌خواهیم:

* متى يرجع الوالد إلى البيت؟

– يرجع الوالد إلى البيت بالمحفظه.

– يرجع الوالد إلى البيت سريعاً.

– يرجع الوالد إلى البيت لأنه كان جائعاً.

– يرجع الوالد إلى البيت ليلاً (في الليل).
ملاحظه می کنیم که تنها پاسخ اخیر می تواند گزینه ی صحیح باشد، زیرا در گزینه های دیگر به امری که مورد سؤال قرار گرفته (متی) پاسخ داده نشده است.

التمرین الثالث

هر سؤالی پاسخ منطقی خود را طلب می کند. دانش آموز باید دریابد که برای هر سؤال چگونه پاسخ همان سؤال را در عبارتش بگنجاند. در این تمرین نیز با هدف ارتباط ایجاد کردن میان سؤال و جواب مناسب از دانش آموز خواسته شده که برای هر سؤال یک جواب مناسب بیابد. هدف از این تمرین همانند تمرین قبلی ممارست و تلاش در جهت یافتن معنای دقیق جمله ی سؤال و سپس یافتن جواب صحیح برای آن سؤال است.

التمرین الرابع

هدف از این تمرین، ایجاد توانایی و تبحر در شناخت جملات منفی در فعل های ماضی و مضارع است. دانش آموز در متن درس و نیز در قسمت کلید طلایی یادگرفته که برای فعل ماضی از چه حرفی استفاده کند و برای فعل مضارع نیز از چه اداتی برای منفی کردن بهره بگیرد و لذا به آسانی می تواند جملات منفی را تشخیص دهد و به راحتی با برداشتن آن ها جمله را از حالت منفی به مثبت تبدیل کند و یا بالعکس.

معلم فاضل در صورت لزوم می تواند از این تمرین استفاده کند و با بچه ها و گروه های درسی سؤالاتی را مطرح کند و از آن ها پاسخ مناسب بخواهد :

– مَنْ سَأَلَتْ عَنِ النَّبَأِ الْعَظِيمِ؟

– مَاذَا سَأَلَتْ الْمَعْلَمَةَ؟

– هَلْ سَأَلَتْ الْمَعْلَمَةَ؟

و ...

التمرین الخامس

هر چند هدف اصلی و اولویت اول آموزش زبان عربی تقویت قوه ی فهم و درک متون است اما

این به آن معنی نیست که برای رسیدن به این هدف تنها عبارات‌ها و متن‌های عربی در مقابل دانش‌آموز قرار گیرد، بلکه روش‌های رسیدن به این هدف می‌تواند متنوع باشد. دانش‌آموز تاکنون عبارات‌های مختلفی را به عربی به صورت سؤالی و منفی دیده، حال اگر از او خواسته شود که مانند آن عبارات را خودش بیافریند و خلق کند، در یادگیری و فهم و درک از متون عربی ورزیده‌تر و خبره‌تر خواهد شد. به این منظور این تمرین با این هدف تهیه شده که دانش‌آموز خود در فرآیند ساخت یک جمله به عربی قرار گیرد تا بتواند تشخیص دهد که کلمات را در کجای جمله قرار دهد و با اسم‌ها چه برخوردی بکند، آیا الف و لام برای آن‌ها بیاورد و یا تنوین و یا ... این نوع سر و کله‌زدن با واژه‌ها و عبارات موجب می‌شود اهداف اصلی آموزش نیز بهتر در ذهن جایگزین شود.

التمرین السادس

هدف از این تمرین تقویت قوه‌ی ترجمه و توانایی در فهم عبارات عربی و متون قرآنی است. از آن‌جا که موضوع درس پیرامون جملات سؤالی و فعل‌های منفی است و لذا آیاتی که برای ترجمه انتخاب شده حاوی همین نکته‌ها و مطالب است. علاوه بر این آیات کریمه، دبیر محترم می‌تواند آیات و یا ادعیه‌ی دیگری را انتخاب کند و توانایی دانش‌آموزان را هر چه بیشتر در این زمینه تقویت نماید.

* «رَبَّنَا»: در اصل «یا رَبَّنَا» بوده که حرف ندا حذف شده است: ای پروردگار! ای پروردگار ما!

* «بِاطْلًا»: حال و منصوب است.

بدیهی است که ذکر پاره‌ای نکات اعرابی تنها برای خود معلمان فاضل مطرح می‌شود و هدف از آوردن این‌ها در این‌جا ذکر آن‌ها در کلاس درسی نیست!

الدراسات القرآنية

در مورد هدف از آوردن صفحه‌ای با عنوان «الدراسات...» پیش از این مطالبی گفته شده است. در این درس نیز متناسب با نوع و مضمون درس، دو نوع تمرین آمده است. در تمرین اول دانش‌آموز با دیدن واژه‌هایی که زیر آن‌ها خط کشیده شده، به متن مراجعه می‌کند و واژه‌ی هم‌خانواده‌ی آن کلمه را می‌یابد. این کار قدرت واژگانی دانش‌آموز را بالا می‌برد و موجب می‌شود که دانش‌آموز دریابد او با دانستن معنای یک واژه می‌تواند معانی واژه‌های هم‌خانواده را نیز حدس بزند.

* «لکم»: جار و مجرور، خبر مقدّم و محلاً مرفوع

* «جمال»: مبتدای مؤخّر و مرفوع. این واژه «مصدر» است. «حین» ظرف است و متعلق به «جمال»

* ترجمه‌ی «أن تعفوا»: گذشت کنید، عفو کنید. «أن» از ادوات نصب و فعل بعد را به مصدر تأویل می‌برد (عفوکم) و «أقرب»: خبر و مرفوع.

در تمرین بعدی دانش‌آموز با خواندن ترجمه در می‌یابد که در متن جمله‌ی سؤال‌ی کدام کلمه‌ی استفهام و یا حرف نفی حذف شده است. به عنوان مثال در جمله‌ی اول از کلمه‌ی «چه وقت» متوجه می‌شود که واژه‌ی سؤال‌ی «متی» در متن عربی نیامده است و ...

ترجمه‌ی تصویری

برای انتخاب تصاویر مناسب گاهی می‌توانیم با نگاه طنز این کار را انجام دهیم. به عنوان مثال برای عبارت «أنا جائعة» تصاویری از قبیل: خانمی چاق در حال خوردن، حیوانی در حال دریدن شکار، دانش‌آموزی در کلاس در حالی که شکم خود را گرفته و ... می‌تواند مناسب باشد. نکته‌ای که باید در نظر بگیریم آن است که تصویر انتخاب شده مغایرتی با عبارت عربی نداشته باشد. مثلاً در همین جمله‌ی «أنا جائعة» نمی‌توانیم تصویر مردی گرسنه را انتخاب کنیم. چرا که علامت «ة» در «جائعة» حاکی از آن است که مراد از «أنا» جنس مؤنث است. این نوع نگاه به تصویر و دقت روی انطباق عکس با عبارت از جمله نکاتی است که توجه به آن موجب ایجاد مهارت بیشتر در فهم و درک از متن می‌شود.

در مقدمه‌ی کتاب و نیز در درس اول در مورد وسایل کمک آموزشی صحبت کردیم. آموزش فعال، نیازمند بهره‌گیری از وسایل و ادوات کمک آموزشی است. این کار سطح کیفی آموزش را بالا می‌برد و معلّم نیز خود درمی‌یابد که ثمره‌ی تلاش‌هایش بهتر نتیجه داده است. بهره‌گیری از این ابزارها به معنی تغییر فضای خشک و رسمی کلاس و دمیدن روح نشاط و فعالیت در کلاس درس است. استفاده از این ابزارها در پاره‌ای از دروس و از جمله عربی از واجبات آموزش است. چرا که این درس در ذهنیت دانش‌آموزان این گونه تصویرسازی شده که درسی سخت و مشکل و دشوار است و بهره‌گیری از روش‌های آموزشی جدید در آن امکان‌پذیر نیست و تنوع روش‌های آموزشی نیز راهی به

آموزش این درس ندارد! و لذا برای زدودن این نگرش لازم است در آموزش این کتاب حتی الامکان از این ابزارها استفاده کنیم. معیار در مناسب یا نامناسب بودن این ابزارها به چگونگی جذابیت و نیز سادگی و تناسب با موضوع درسی برمی گردد.

در این درس به معرفی ابزار ساده‌ای پرداخته شده که به راحتی ساخته می‌شود و همه‌ی بچه‌ها می‌توانند با در دست داشتن آن، دقایقی از وقت را به تمرین و بازی با آن پردازند و صیغه‌های مختلف فعل را تمرین کنند.

انشودة

از جمله فوق برنامه‌هایی که در کتاب آمده، صفحه‌ای است به نام «انشودة» (سرود) که در آن شعری ساده با مضمون‌های دینی و مناسب با مقتضیات سنی دانش‌آموز آمده است. دانش‌آموزان می‌توانند این سرودها را حفظ کنند و به شکل گروه‌های چند نفره آن را در کلاس و یا برنامه‌هایی جنبی که به مناسبت‌های خاصی در مدرسه تشکیل می‌شود، بخوانند. هدف از کارهایی از این قبیل، تنوع بخشیدن به موضوعات آموزشی و ایجاد روح نشاط و سرزندگی در آموزش درس عربی است. فعالیت‌هایی از این قبیل و با این هدف می‌تواند نتایج آموزشی را کیفیت بخشد و لذا حتی اگر در کتاب درسی هم مطرح نشده باشد، اما اگر بتواند روحیه‌ی نشاط و شادابی را در فراگیران این درس ایجاد کند و در راستای اهداف آموزشی کتاب باشد می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد.

نکات قواعدی

* ما أعظم الإله : صیغه‌ی تعجب ؛ ما = مبتدا ؛ أعظم = اسم تفضیل بر وزن «أفعل» و خبر و محلاً مرفوع ؛ الإله = متعجب منه، مفعول به و منصوب محلاً، علّت سکون حرف آخر به علّت رعایت وزن شعر است.

* جميعها = موکّد و مرفوع

* تشیر = خبر است برای «اللّیل». سکون آخر کلمات همگی برای رعایت وزن شعر است.

* میاه = جمع مکسر و مفرد آن «ماء» است.

* من خیره الكثير = «من خیر»: جار و مجرور و خبر برای «هذه» ؛ «الكثیر» صفت است برای «خیر».

درس چهارم

درس چهارم با هدف آموزش صیغه‌های امر مخاطب فراهم شده است. متن درس، داستانی است قرآنی با موضوع اصحاب کهف. گذشته از آن که تلاش شده عبارات متن به گونه‌ای طراحی شود که با موضوع فعل امر هماهنگی داشته باشد، در قسمت واژگان نیز همانند دروس دیگر کوشش شده که از مفردات قرآنی و واژه‌هایی مناسب با مقتضیات سنی دانش‌آموز استفاده شود.

در قسمت قواعد نیز آموزش ساخت فعل امر مطرح شده است. طرز ساختن شش صیغه‌ی امر مخاطب در این درس و درس آینده آمده است. روش طرح مسأله نیز همانند دروس دیگر به روش داستان و گفت‌وگو و پرسش و پاسخ است.

در قسمت تمرینات سعی شده با ایجاد تنوع و بهره‌گیری از انواع مختلف تمرین و استفاده از تمرینات تصویری، موضوع و مفهوم فعل امر و صیغه‌های موردنظر به خوبی در ذهن دانش‌آموز جایگزین شود.

صفحه‌ی «الدراسات القرآنية» نیز همانند دروس قبل و متناسب با واژه‌های متن، آیاتی را مطرح نموده و سؤالاتی را عنوان می‌کند که بتواند اهداف مورد نظر درس را تحقق بخشد. «ترجمه‌ی تصویری» نیز همانند گذشته با طرح جملاتی از دانش‌آموز می‌خواهد که تصویری مناسب با مفهوم جمله برای آن‌ها ترسیم نماید.

واژه‌ها و ساختارهای قرآنی و روایی متن

تعدادی از واژه‌ها و عباراتی که در قرآن و متون روایی به کار رفته‌اند عبارتند

از:

سمع، أيها الناس، رغد، الأصنام، جزاء، ملاً، الخوف، الرعب، قلوب،
مؤمنين، مؤمنات، لايعبد، الهي أنا عبدك الضعيف، ارحم، أنصر، اجعل عاقبة
أمرنا خيراً، يسجدون، جذوع النخل، مفاتيح، إن الله معنا، كهف، ...

پیش نیازهای آموزشی

یادگیری فعل امر به دنبال یادگیری فعل های ماضی و مضارع مطرح شده است. از این رو بسیار مناسب است که پیش از ورود به بحث فعل امر، بار دیگر صیغه های ماضی و مضارع و ضمائر آنها را با بچه ها تمرین کنیم، نحوه ی تمرین هم به شکل مسابقه و بازی باشد. استفاده از کارت های بازی و یا هر نوع وسیله ای که مناسب تشخیص داده می شود، می تواند مورد استفاده قرار گیرد. پس از آن که مطمئن شدیم این تمرین ها توانسته فضای مناسبی را ایجاد کند و مطالب فراموش شده ی احتمالی را به ذهن بچه ها بیاورد، زمینه را برای آموزش درس جدید فراهم می کنیم.

در مرحله ی آخر با طرح این سؤال که اگر بخواهیم در زبان عربی انجام کاری را از کسی بخواهیم، چه کار می کنیم و از چه صیغه و واژه ای استفاده می کنیم، فضا را برای آموزش های بعدی آماده می کنیم.

مراحل تدریس

- ۱- بیان داستان متن
 - ۲- قرائت متن درس برای ترجمه ی ساده
 - ۳- توجه به «عبارات هدف» در متن درس
 - ۴- قرائت و ترجمه ی کامل متن درس
 - ۵- درک مفهوم درس
- در درس های گذشته در مورد موضوعات فوق الذکر توضیحاتی داده شده است که همان توضیحات اما با توجه به فضای درس جدید می تواند مورد استفاده قرار گیرد.

۶- آموزش کلید طلایی

همانند دروس پیشین با بهره گیری از روش داستانی و نمایشی، تلاش می شود که در عین ایجاد یک فضای علمی و آموزشی، جوّ صمیمی و با نشاط و فعال در کلاس درسی ایجاد شود؛ به طوری که دانش آموزی آن که احساس سنگینی و دشواری فضای یک بحث جدی را بکند، یکی از پرکاربردترین و مهم ترین مباحث آموزشی زبان را یاد می گیرد.

مراحل ورود به بحث

از آن جا که یادگیری نحوه‌ی ساخت و به کارگیری فعل امر به صورت داستان و نمایش مطرح شده لذا لازم است مراحل اجرایی آن تبیین شود :

مرحله‌ی اول

۱- در آغاز، موضوع اجرای یک نمایش نامه طرح می‌شود. نمایش نامه‌ای که موضوع آن در برابر یک پادشاه اتفاق می‌افتد. از آن جا که قرار است این نمایش نامه به زبان عربی اجرا شود و پادشاه می‌خواهد فرمان‌های حکومتی خود را به وزراء و کارگزارانش انتقال دهد، لذا موضوع «فعل امر» و یادگیری آن جدّی می‌شود.

چگونه می‌توانیم از مخاطب خود چیزی را درخواست کنیم :

بنویس، بروید، بخوانید، بلند شو، ...

حالت‌های ماضی و مضارع این فعل‌ها آموزش داده شده اما در این جا می‌خواهیم ساختن صیغه‌های فعل امر را یاد بگیریم.

۲- در این مرحله فضای داستان و یا نمایش به سمت آموزش فعل امر جهت‌گیری می‌شود. زمانی که مشکل ساختن فعل امر مطرح می‌شود، قرار گذاشته می‌شود که پیش معلم عربی رفته و مسأله را مطرح کنند و از او راه حل بخواهند. در این مرحله قهرمان داستان، معلم عربی است که آمده تا مشکل ساختن فعل امر را برطرف کند.

... خانم معلم (آقا معلم)! پیش شما آمدیم که حلال مشکلاتید! ما در اجرای نمایش به مشکل

برخورد کرده‌ایم!

- چه مشکلی؟!

- فعل امر!

- ا... ا... ! این که کاری نداره!

- لطفاً ما رو راهنمایی کنید!

- فعل مضارع رو می‌شناسید؟!

- بله!

- چند تا شو بگو ببینم!

يَذْهَبُ ... أَشْرَبُ ... يَلْعَبَانِ ... يَجْلِسُونَ ...

– آفرین...! آحسنت...! معلومه که خوب درساتون رو خوندید...! اما لطف کنید و به من فقط صیغه‌های مخاطب مذکر رو بگید :

– باشه...!... روی چشم...!

تَذْهَبُ، تَشْرَبُ، تَلْعَبُ، تَجْلِسُ، ...

– |...|...|...|

– چی شد؟! مگه اشتباهه...؟! ...

– اما معلّم گوش نمی‌داد ... همین‌طور با خودش این حرف‌رو تکرار می‌کرد و روی تخته مشغول طراحی یک «ا» قشنگ بود!

– خانم (آقا) این چیه؟

– بچه‌ها این «ا» یک کلیده! مشکل شما با این «ا» حل می‌شه!

– چه جورى؟!

– بچه‌ها! من به شما یک «ا» می‌دم؛ اما در عوض حرف اول فعلاتون رو می‌گیرم!

– یعنی همون حرف مضارع؟!

– بله! یعنی همون «ت»!

– باشه! قبول داریم!

تَذْهَبُ ← اِ ذَهَبُ

– چه اتفاقی افتاد؟!

– خانم (آقا) حرف «ا» آمد و «ت» رفت!

– پس ما اگر بخواهیم فعل امر رو بسازیم، با صیغه‌های مخاطب مضارع یک دادوستد انجام

می‌دیم و فعل امر رو می‌سازیم! درسته؟!

– بله! کاملاً! ولی برای اطمینان با چند تا فعل تمرین می‌کنیم :

تَجْلِسُ ← ...

تَشْرَبُ ← ...

تَبْحَثُ ← ...

۱- در این‌جا اگر فضای مناسبی برای تجدید یادآوری مبحث فعل مضارع پیش آمده باشد، می‌توان دقایقی از وقت کلاس

را به تکرار و تمرین آموخته‌های قبلی اختصاص داد!

تَمَنَعُ ← ...

تَجَعَلُ ← ...

سؤال: پس از انجام دادوستد، آیا تغییر دیگری هم انجام می‌گیره؟! آیا حرکت حرف آخر همچنان مضموم باقی می‌مونه؟!

جواب: تمرین‌ها به ما می‌گه که یه تغییری هم در آخر اتفاق می‌افته؛ و آن حذف حرکت حرف آخر است. یک بار دیگر به نمونه‌ها توجه کنیم:

تَرْجِعُ ← اِرْجِعْ

تَصْبِرُ ← اِصْبِرْ

تَلْعَبُ ← اَلْعَبْ

تمرین: تا این جا مرحله‌ی اول آموزش تمام می‌شود و از این به بعد وقت مسابقه و تمرین است. از این رو معلم فاضل و هنرمند فعل‌هایی را از قبل انتخاب می‌کند و از بچه‌ها صیغه‌ی امر آن‌ها را می‌خواهد. تمرین این قسمت می‌تواند در دو مرحله انجام گیرد. در مرحله‌ی اول صیغه‌های مضارع را به بچه‌ها می‌دهیم و از آن‌ها صیغه‌ی امر را طلب می‌کنیم و در مرحله‌ی دوم معنای فارسی صیغه را می‌دهیم و از بچه‌ها تبدیل آن‌ها را به عربی می‌خواهیم. همین سؤال و جواب را می‌توانیم به صورت مسابقه‌ی صحیح و غلط و یا مسابقه‌ی سرعت (به منظور افزایش سرعت تبدیل صیغه‌ها) انجام دهیم تا آموخته‌های دانش‌آموزان نهادینه شده و به خوبی در ذهنشان جایگزین گردد.

مرحله‌ی دوم

در مرحله‌ی نخست، دانش‌آموز دریافته که برای ساختن صیغه‌های امر یک دادوستد باید انجام دهد. به این معنی که او ابتدا حرف مضارع «ت» را می‌اندازد و به جای آن یک همزه‌ی مکسور «ا» در آغاز فعل قرار می‌دهد و حرکت حرف آخر نیز سقوط می‌کند!

و اما مرحله‌ی دوم ...

— بچه‌ها! آیا فکر می‌کنید همه‌ی مطالب مربوط به صیغه‌های «امر» را آموخته‌ایم؟

۱- به جای نوشتن روی تابلو، می‌توان این فعل‌ها را روی کارت‌های رنگی با حروف مناسب و رنگی نوشت و در مواقع مقتضی از آن‌ها استفاده کرد.

- بله خانم (آقا)! فکر نمی‌کنیم چیزی مونده باشه!
- خوب! اگر در پایان صیغه‌ی فعل مضارع حرف «ن» آمده باشد، چکار کنیم؟! تجلسان، تذهبین، تمنعون، ...
- خوب! کاری نداره؛ حرکتش رو برمی‌داریم: تجلسان، تذهبین، تمنعون و ...
- بچه‌ها! دقت کنیم؛ دو تا حرکت ساکن که کنار هم جمع نمی‌شن!
- پس چه کار کنیم؟!
- آهان! حالا درست شد! در این موقع ما حرف «ن» را از آخر فعل برمی‌داریم:

حذف (ت) ← جلسان ← همزه ← جلسان ← حذف (ن) ← اجلسا
 تذهبین ← تذهبین ← اذهبی
 تمنعون ← تمنعون ← امنعوا

- یعنی هر موقع خواستیم فعل امر بسازیم، حرف «ن» را از آخر فعل مضارع برمی‌داریم!

- بله! آفرین! اما یک صیغه است که مقاومت می‌کند؛ همان صیغه‌ای که در فعل مضارع خواندیم و گفتیم که حرف «ن» در آن نشانه‌ی «نه» است.^۱

خوب! حالا بیاییم و تمرین کنیم! من صیغه‌ی مضارع می‌گم و شما از آن امر بسازید:

- تجلس ← ...

- تمنع ← ...

- تذهبان ← ...

- تجلسین ← ...

و به همین ترتیب معلم فاضل با تمرین‌های مختلف، به شکل بازی و مسابقه و سرگرمی تلاش می‌کند مطالب خوانده شده به شکل کاربردی و عملی آموزش داده شود و دانش‌آموز آن‌ها را به شکل کاربردی فراگیرد. در این تمرین‌ها کوشش شود که صیغه‌ها همراه ترجمه‌ی آن‌ها آموخته شود و به گونه‌ای مطرح شود که دانش‌آموز همه‌ی صیغه‌ها را - نه به ترتیب و براساس شماره بلکه به صورت تصادفی - به راحتی تشخیص دهد و بسازد!

۱- به درس اول، آموزش فعل مضارع مراجعه کنیم.

مرحله‌ی سوم

یک سؤال: آیا همه‌ی صیغه‌های امر که در متن درس خواندیم، دارای همزه‌ی مکسور بود و یا آن که حرکتی دیگر نیز در میان صیغه‌های امر شایع است:

أَنْصُرُ

أَسْجُنُ

أُصَلِّبُ

أُخْرِجُ

در متن درس صیغه‌های امری داریم که حرکت آغازینش کسره است (إِرحم، اجعل، ابحث، اِمنع) و صیغه‌هایی هم داریم که حرکت حرف نخست در آن‌ها مضموم است. چرا؟ اختلاف در کجاست؟!

یک بار دیگر به صیغه‌های مضارع این فعل‌ها توجه کنیم:

تَجْلِسُ ← اجْلِسْ

تَرَحَّمُ ← اِرْحَمْ

تَصْبِرُ ← اصْبِرْ

تَجْعَلُ ← اجْعَلْ

تَرْجِعُ ← اِرْجِعْ

تَبْحَثُ ← ابْحَثْ

و اما

تَنْصُرُ^③ ← أَنْصُرُ^④

تَسْجُنُ^③ ← أَسْجُنُ^④

تَخْرِجُ^③ ← أَخْرِجُ^④

– بچه‌ها! آیا تفاوتی را می‌بینید؟!

– خانم (آقا)! اگر حرف سوم مضارع فتحه و یا کسره داشته باشد، همزه‌ی امر مکسور و اگر مضموم باشد، همزه‌ی امر، مضموم است!

– آفرین! کاملاً درست است؛ خوب! دیگه فکر نمی‌کنم برای اجرای نمایش مشکلی داشته باشید! با این چیزهایی که یاد گرفتید به راحتی می‌توانید جملات را به عربی برگردانید!

– بله! خانم (آقا) اگر اجازه بدهید ما کارمون رو شروع می‌کنیم اگر در اثنای کار دچار مشکلی

شدیم دوباره مزاحم می‌شیم!

– خواهش می‌کنم! برید و نمایش‌نامه را اجرا کنید و خبرش رو هم به من بدید!

به این ترتیب آموزش صیغه‌های امر مخاطب شروع می‌شود و به این سرانجام منتهی می‌شود. هرچند در همین درس تمامی نکات لازم در مورد شش صیغه‌ی امر گفته می‌شود اما اساس این درس بر آموزش دو صیغه‌ی مفرد قرار داده شده و درس بعد برای آموزش مثنی و جمع اختصاص داده شده است.

اگر این سؤال مطرح شود که چرا ما فقط صیغه‌های مخاطب را یاد می‌گیریم؟ باید به دانش‌آموزان بگوییم که اولاً در مورد فعل امر، صیغه‌های مخاطب کاربرد فراوانی دارد و ثانیاً در سال‌های آینده در مورد صیغه‌های دیگر هم با هم صحبت خواهیم کرد.

تمارين

التمرین الأول

همانند همه‌ی درس‌ها در این درس نیز با هدف فهم بهتر متن و یادگیری دقیق‌تر محتوای متن، این تمرین تهیه شده است. سوالات درک مطلب از مهم‌ترین و کلیدی‌ترین تمارینی است که لازم است بدان توجه کافی بشود و همان‌طور که قبلاً نیز گفته شده پس از طرح این سوالات معلم با سوالات دیگر، دانش‌آموزان را به تکاپو و نشاط بیشتری به منظور فهم بهتر درس وادار می‌کند. جواب‌های سوالات علاوه بر روش دو گزینه‌ای می‌تواند به شکل جواب‌های بلند و کوتاه و یا تعیین جواب‌های صحیح از جواب‌های غلط باشد.

التمرین الثاني

در این درس سعی شده با تنوع در تمرینات، آموزش صیغه‌های مختلف فعل امر به خوبی انجام گیرد. در این تمرین آموزش دو صیغه‌ی مخاطب مذکر و مؤنث مد نظر است؛ و لذا فعل‌های ماضی و مضارع و امر در یک جا گردآوری شده تا دانش‌آموز ابتدا شکل و قیافه‌ی فعل امر را از ماضی و مضارع تمییز دهد و در مرحله‌ی دوم به تفاوت ظاهری میان دو صیغه‌ی مذکر و مؤنث نیز پی‌ببرد.

پس از حل این تمرین نیز می‌توان با انجام مسابقه‌ای علمی، مقدار یادگیری بچه‌ها و سرعت تشخیص آن‌ها را به مسابقه گذاشت. در مرحله‌ی اول صیغه‌های ماضی و مضارع و امر را مطرح کنیم و از آن‌ها نوع فعل‌ها را بخواهیم و در مرحله‌ی دوم صیغه‌های امر را بگوییم و نوع صیغه (مذکر و یا مؤنث) را بخواهیم و در مرحله‌ی سوم صیغه‌های مختلف را بیاوریم و از گروه‌ها معانی آن‌ها را بخواهیم! مجموعه‌ی این تمرینات به آموزش بهتر دانش‌آموزان و پایدار شدن مفاهیم و کاربردها و عدم فراموشی موضوعات آموزشی منجر می‌شود.

التمرین الثالث

در این تمرین یک نوع بازی آموزشی تهیه شده که دانش آموز با انجام آن، اهداف مورد نظر را در مورد صیغه های فعل فرا می گیرد. لازمه ی حل صحیح این تمرین آن است که اطلاعات صحیحی از فعل و ریشه ی فعل ها و صیغه ها داشته باشیم.

راهنمایی: پس از ورود از مسیر «اُکتب» وارد قسمت «فعل امر برای مفرد مذکر» می شویم و سپس «اشرب»، آن گاه «بنوش» و سپس «فعل امر برای مفرد مؤنث» و «اقرئی» و بعد «تقرئین» و در نهایت مواجه شدن با چهره ای خندان!

تهیه ی این گونه تمرینات که از طرفی صیغه ی سرگرمی و بازی داشته باشد و از سوی دیگر جنبه ی آموزشی در آن رعایت شده باشد، می تواند در مسیر آموزش و پایدار کردن آموخته ها و ایجاد رابطه ی عاطفی میان درس و معلم و دانش آموز نقش محوری ایفا کند!

التمرین الرابع

ساختن صیغه های امر توسط خود دانش آموز موجب عمق پیدا کردن آموخته ها و کاربردی تر کردن آن ها می شود. دانش آموز از سویی با تکرار و تمرین و الگوبرداری به یادگیری آن اقدام می کند و از سوی دیگر با ساختن و شرکت در فرآیند آن به تثبیت آموخته های خود اقدام می کند. این تمرین در واقع تثبیت آموخته های قبلی است. یعنی هنگامی که در روند آموزش به حذف و اضافه روی می آورد و با عمل کرد خود صیغه ای را می سازد، این کار موجب می شود تا هر چه بهتر و عالمانه تر نکته ی مورد نظر آموزشی را دریابد.

جملات مطرح شده در این تمرین به گونه ای انتخاب شده که دانش آموز با تبدیل آن ها به صیغه ی امر، جملاتی را از متون قرآنی و دعایی می سازد که شاید بارها به گوشش شنیده باشد. شرکت در این کارگاه «ساخت و تولید» به دانش آموز کمک می کند که حتی در صورت فراموشی الگوها خود به تولید و ساخت صیغه های مورد نظر اقدام کند.

التمرین الخامس

شاید دانش آموزان به توانایی صرف صیغه های مختلف نائل شوند و حتی آن ها را بشناسند اما دقیقاً مفهوم فعل امر و جایگاه استفاده از آن را ندانند! این تمرین با هدف تعیین و مجسم نمودن و

مصور سازی فعل امر تهیه شده تا دانش آموز دقیقاً و عملاً بداند که کجا باید فعل امر را به کاربرد و از لحاظ مفهومی با جزئیات آن آشنا شود. واژه‌ها و فعل‌های خواسته شده در این تمرین در دروس قبل به کار برده شده است!

التمرین السادس

آموخته‌های قبلی باید در این تمرین و تمرینات مشابه به ثمر بنشینند و آن آموزش‌ها نتیجه‌ی خود را نشان دهد که آیا دانش آموز می‌تواند عبارت و متنی را ترجمه کند و مفاهیم آن‌ها را دریابد یا خیر! در این تمرین نیز آیاتی از قرآن مجید انتخاب شده که در آن صیغه‌های امر آمده است و لذا دانش آموز از آموخته‌هایش باید کمک بگیرد و ترجمه‌ای صحیح از این آیات شریفه ارائه دهد. هدف از این تمرین تطبیق آموخته‌ها روی جملات و عبارات متن است.

الدراسات القرآنية

در تمرین نخست، همانند دروس قبل، دانش آموز واژه‌هایی را که یاد گرفته با توجه به معنی آن‌ها در جای خالی قرار می‌دهد.

– مراد از «الآخرین» آیندگان است.

– در عبارت دوم جمله‌ی اسمیه‌ی «لهم شراب» خبر است برای «الذین».

تمرین دوم نیز با همان هدفی آمده که در درس‌های گذشته در مورد آن صحبت کردیم.

– «لأصلبنکم» = فعل مضارع مؤکد به نون تأکید ثقیله و «کم» مفعول به و «ل» نیز برای تأکید

آمده است. «جذوع» جمع «جذع» به معنی «تنه»ی درخت است.

– «من» در «من شافعین» زائد است و «شافعین» لفظاً مجرور و در معنی مبتدا و «لنا» جارو

مجرور و خبر است. «صدیق» نیز عطف بر «شافعین» است.

– «ألا» از ادوات تأکید است.

ترجمه‌ی تصویری

مفاهیم ذهنی را شاید نتوان آن‌چنان که باید و شاید به تصویر کشید. اما موضوعات عینی را راحت‌تر می‌توان در چنگال قلم و رسم قرار داد! همان‌طور که قبلاً نیز اشاره شد موضوع «ترجمه‌ی

تصویری» تمرین مناسبی است برای نشان دادن میزان قدرت درک و فهم عبارات. و لذا علاوه بر جملات مطرح شده در این قسمت، می‌توانیم جملات دیگری را نیز انتخاب کنیم و با انتخاب بچه‌ها بهترین و دقیق‌ترین تصویر را از میان تصاویر تهیه شده از سوی دانش‌آموزان انتخاب کنیم.

□ أنت في خطر...! تصاویر ذیل را می‌توان برای این عبارت تهیه و یا نقاشی کرد:

– دانش‌آموزی در حال دویدن!

– انسانی در مقابل یک حیوان وحشی!

– سگی در کنار یک گربه!

– انسانی بسیار چاق!

– دانش‌آموزی که در خیابان بازی می‌کند!

□ إرجع بسرعة و اذهب من هنا.

– پرنده‌ای در مقابل جوجه‌هایش!

– فرمانده‌ای در مقابل یک سرباز

– پلیس در برخورد با یک راننده

– مربی یک تیم فوتبال در برخورد با یک بازیکن.